

ÇOCUK GÜVENLİĞİ PRENSİPLERİ

Kaza/yaralanma,birey,etken ve çevre üçgeninde oluşan,ani ortaya çıkan,organizmada mekanik ve biyokimyasal hasara yol açan,insan ve diğer canlıların kaybına,özürlü yaşamasına ve mal kaybına neden olabilen sağlık sorunudur.Dünya ülkelerinin tümünde olduğu gibi Türkiye’de de yaralanmalar ve zehirlenmeler ilk birkaç aydan sonra çocukların ve adölesanların ölüm nedenleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır.

Çocukların daha çok kazaya maruz kalmaları yaşları ve gelişim düzeyleri ile ilişkilidir.Çocukların hareket becerileri tam gelişmemiştir.Bilişsel ve davranışsal gelişimleri tamamlanmamıştır.Örneğin;süt çocukları iletişim kuramazlar,ağızları ile araştırırlar.Hızla hareketlenirler,bakımlarını sağlayan bireylere tamamen bağıdırlar,düşme,tıkanma,suda boğulma,çocuk istismarı,yanık riski fazladır.Küçük çocuklar meraklı,araştırmacı,tehlikelerden habersizdir.Hareketlilik,bağımsızlık duyguları artmıştır.Düşme,yanık,suda boğulma,zehirlenme ,çocuk istismarı riski yüksektir.İlkokul çağında motorlu taşıt,bisiklet kazalarına,yaya kazalarına,oyun alanı ve spor kazalarına rastlanır.

Yüzyılımızda yaralanmaları önleme çabaları bireylerin davranışlarını değiştirmekten yaralanmaların olduğu çevrenin değiştirilmesine doğru kaymıştır.Epidemiyolog olan William Haddon yaralanmaları önleme stratejilerini geliştirmek için yararlı olacak,kendi adıyla anılan bir çalışma planı önermiştir.

Haddon Matriksi,çocukların merakını baskılamak uygulanabilir olmadığından ve istenmediğinden insan davranışını değiştirmek yaralanmayı önlemek çocuk yaralanmalarının kontrolünde uygun bir yaklaşımdır.Haddon Matriksi yaralanmanın anatomisini tanımlayarak,bir yaralanmayı belirleyen çeşitli özellikleri ve olgunun engelleyen pek çok karşı stratejiyi içermektedir.Bu strateji konak,etken,çevre olarak üç etken ile yaralanmayı oluşturan olgunun üç evresi olan olgu öncesi,olgu,olgu sonrasını ilişkilendirir.Haddon’a göre yaralanmayı önlemek yada etkilerinin ciddiyetini azaltmak için yararlı olacak 10 karşı önlem şunlardır:

- 1.Tehlikenin yaratılmasını önlemek (yaralanmaya neden olacak ateşli silahları,zehirli maddeleri evde bulundurmamak)
- 2.Tehlikenin miktarını azaltmak
- 3.Tehlikenin ortaya çıkmasını önlemek(güvenlik mandalları,tuvalet kilitleri)
- 4.Tehlikenin ortaya çıkma hızını ve mekanda da dağılımını değiştirmek(araçlardaki hava yastıkları,çocuk güvenlik koltukları,koltuk kemerleri)
- 5.Bireyleri mekan ve zaman açısından tehlikeden uzaklaştırmak(yayalar için yaya yolları,bisiklet kullananlar için bisiklet yolunun olması)

6.Araç,gereç kullanarak bireyleri tehlikeden korumak(bisiklet başlıkları,koşucular için koruyucu araçlar,pencereler parmaklık)

7.Tehlikenin temel niteliklerini değiştirmek(karyolaların altına yumuşak yaygı yaymak,ateşli silahların güvenlik kilitlerinin olması)

8.Tehlikenin oluşturacağı hasara karşı dayanıklılığı attırmak(koşucuları eğitmek,kondisyon kazandırmak,yapıları depreme dayanıklı yapmak)

9.Henüz başlamış olan hasarı sınırlamak(yangın sındürücü kullanmak,yaşam desteği sağlamak)

10.Yaralanan bireyi stabilize etmek,tedavi etmek,esenlendirmek(pediyatrik travma merkezleri,fiziksel rehabilitasyon programları geliştirmek)

Ülkemizdeki epidemiyolojik verilere dayanan,özgün ve kapsamlı kontrol programları oluşturup uygulanmalıdır.Oluşturulacak olan bu programlar yaralanma sıklığı azaltacaktır.Ancak çocuğun yaralanmasını önlemek amacıyla çocuğun korunmasını amaçlayan yaptırımlara gereksinim vardır.Çocuklarda yaralanma ve zehirlenme kontrolü ile ilgili her programda anneler babalar,öğretmenler,sağlık çalışanları,okul öncesi çocuklar,okul çocukları,çocuk sağlığından,bakımından ,eğitiminden sorumlu tüm bireyler anahtar öğeler olmadır.

Kazalar/yaralanmalar bilinen ve ayırt edilebilen risk etkenleri ile öngörülebilir ve önlenebilirler.

KAYNAK:

İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAğLIğI VE HASTALIKLARI KİTABI